

Täysistunto

Keskiviikko 2.2.2022 klo 15.03—18.42

4. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi sairausvakuutuslain, vuosilomalain 7 §:n ja merimiesten vuosilomalain 3 §:n väliaikaisesta muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 242/2021 vp

Lähetekeskustelu

Puhemies Matti Vanhanen: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 4. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään sosiaali- ja terveysvaliokuntaan.

Lähetekeskusteluun varataan enintään 30 minuuttia. Asian käsittelyssä noudatetaan aikataulutettujen asioiden osalta sovittuja menettelytapoja. — Keskustelu. Ministeri Sarkkinen.

Keskustelu

15.04 Sosiaali- ja terveysministeri Hanna Sarkkinen (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Esitys on laadittu kiireellisesti turvaamaan sellaisten henkilöiden toimeentuloa, joita ei ole määrätty tartuntatautilain mukaiseen eristykseen mutta jotka jäävät pois ansiotyöstään covid-19-tartunnan vuoksi.

Vain virkasuhteinen kunnan tartuntataudeista vastaava lääkäri tai sairaanhoitopiirin kuntayhtymän tartuntataudeista vastaava lääkäri voi määrätä vakavan tartuntataudin saaneen henkilön karanteeniin tai eristettäväksi. Karanteeni- tai eristyspäättös puolestaan on ollut edellytys tartuntapäivärahan saamiselle.

Tartuntamäärien ja altistusten määrien ollessa suuria haasteeksi on noussut, että kaikkia tartunnan saaneita tai altistuneita ei käytännössä pystytä viiveettä määräämään karanteeniin tai eristettäväksi tai määräystä ei enää kaikilla alueilla nähdä tarkoituksenmukaisena. Tämä on johtanut siihen, etteivät kaikki sairastuneet ole enää voineet käytännössä saada tartuntatautipäivärahaa.

Esityksellä joustavoitetaan määräaikaisesti tartuntatautipäivärahan saamisen edellytyksiä. Esityksen tavoitteena on kannustaa tartunnan saaneita henkilöitä noudattamaan terveysviranomaisten suosituksia ja jäämään pois ansiotyöstään silloin, kun työpaikalle meneminen aiheuttaa tartuntariskin muille työntekijöille. Lisäksi tavoitteena on korvata työnantajille työntekijän työstä poissaolosta aiheutuvia kustannuksia silloin, kun työnantaja maksaa palkkaa poissaolon ajalta.

Arvoisa puhemies! Sairausvakuutuslakiin esitetään lisättäväksi säännös, jonka mukaan vakuutetulla olisi oikeus tartuntatautipäivärahaan, kun hänellä on luotettavasti todettu covid-19-tartunta ja ansiotyöhön osallistuminen ei ole suositeltavaa tartunnan leviämisen riskin takia. Oikeus olisi myös alle 16-vuotiaan lapsen huoltajalla, jos lapsella on luotettavasti todettu covid-19-tartunta eikä lapsen meneminen varhaiskasvatukseen tai oppilaitokseen ole suositeltavaa ja huoltaja on sen vuoksi estynyt tekemästä ansiotyötään. Etuuden

Pöytäkirjan asiakohta PTK 2/2022 vp

saaminen edellyttäisi lääkärintodistusta. Tartuntatautipäivärahan saaminen ei siis muutoksen myötä kategorisesti edellyttäisi tartuntatautilääkärin tekemää viranomaispäätöstä, vaan muunkin lääkärin antama todistus riittäisi.

Lisäksi etuuden hakemisen joustavoittamiseksi ehdotetaan tartuntatautipäivärahan hakuajan pidentämistä kahdesta kuukaudesta kuuteen kuukauteen. Vuosilomalakia ja merimiesten vuosilomalakia ehdotetaan muutettavaksi siten, että covid-19-tartunnasta johtuva työstä poissaolo ei johtaisi vuosilomaoikeuden heikentymiseen. Voimassa olevat säännökset tartuntatautipäivärahaoikeudesta tartuntatautilain mukaisen työstä poissaolo-, karanteeni- ja eristysmääräyksen ajalta säilyisivät ennallaan. Myöskään tartuntatautilakia ei ole tarkoitus muuttaa.

Lait on tarkoitettu tulemaan voimaan mahdollisimman pian ja olemaan voimassa 30.6.2022 saakka. Säännöksiä sovellettaisiin takautuen silloin, kun esityksessä tarkoitettu poissaolo on alkanut 1.1.2022 tai sen jälkeen. — Kiitos.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Myllykoski.

15.07 **Jari Myllykoski vas:** Arvoisa herra puhemies! Ensinnäkin kiitos ministerille napakasta ja selkeästä esittelystä. Mielestäni tässä taas huokuu se, kuinka hallitus pyrkii pitämään kaikista huolta. Tämä asia helpottaa niin työnantajien kuin työntekijöidenkin asemaa. Erityisesti haluan nostaa esille sen, että pienissä yrityksissä kuitenkin maksupaine on niin kova ja merkittävä ja varsinkin niissä ikävissä tapauksissa, joissa nyt sitten työnantajan kustannettavaksi on tullut kokonaisuudessaan lapsen sairauden vuoksi oleva poissaolo, mutta nyt tämä mahdollistaa sen toisin, jos se on todettu koronasta johtuvaksi, ja se on merkittävä. Se on nimenomaan tuolla pk-sektorilla erityisen painava taakka ollut niissä yrityksissä, joissa on vähäinen henkilöstömäärä, ja se on totta kai rasittanut sitten myös yrittäjiä ja sitä kautta tehnyt asian erittäin vaikeaksi hoitaa.

Ja mikä myös erinomaista: Nyt me mahdollistamme sen, että tällaisesta tartuntalain mukaisesta sairauspoissaolosta kertyy myös vuosilomaa. Se voi olla joskus pidempikin kuin vain muutamia päiviä, ja silloin, voisiko sanoa, vuosilomalaki voisi mahdollistaa sen, että menettää joltakin kuukaudesta vuosilomaoikeuttaan, ja sitä kautta sitten tulo leikkaantuisi lomarahojen ja pidettävien vuosilomapäivien ja palkan osalta.

Siis kiitos hallitukselle, että tämä tässä kohtaa tehdään ja että hakuaikaa on pidennetty, koska se on niin selkeä lause, että jos hakemus myöhästyy, niin se hylätään, ja nyt tässä joustavoitetaan sitä hakuprosessia siten, että tätä tartuntalain mukaista päivärahaa voidaan hakea ei niin lyhyellä aikavälillä kuin aiemmin. — Näin.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Juvonen.

15.10 **Arja Juvonen ps:** Arvoisa herra puhemies! Tällaiset esitykset, joiden tarkoituksena on tukea työntekijän asemaa ja myös työnantajan tilannetta ja vähentää yhteiskunnan esimerkiksi terveydenhuoltoon syntyvää painetta, ovat kannatettavia. Tässä on kyseessä määräaikainen, kesäkuun loppuun voimassa oleva muutos. Ottaen huomioon suuret tartuntamäärät ja sen, ettei julkisen sektorin järjestämään koronatestiin välttämättä pääse eikä karanteeni- ja eristyspäätöksiä ehditä monin paikoin tehdä tartuntatautilain edellyttämällä tavalla, on perusteltua, että oikeus tartuntatautipäivärahaan syntyy lääkärintodistuksella ilman erillistä tartuntatautilääkärin tekemää karanteeni- tai eristyspäätöstä. Kun ansionme-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 2/2022 vp

netys korvataan, on myös todennäköisempää, ettei tartunnan saanut lieväoireinen tai oireeton työntekijä tule työpaikalle tartuttamaan muita välttääkseen poissaolosta johtuvan ansiomenetyksen. Toivon, että tällä lailla on myös koronalinkoja ehkäisevä vaikutus ja työntekijät voivat huoletta jäädä sairastamaan ja potemaan silloin, kun sen aika on.

Kysyisin teiltä, hyvä ministeri: Näettekö realistisena, että tämä lain voimassaoloaika kesäkuun loppuun saakka on realistinen, vai millaisena näette tulevan vuoden ja tämän koronatilanteen? Olisiko teillä kenties jotakin kerrottavaa näistä rajoituksista ynnä muusta, mitä tulee tapahtumaan?

Arvoisa puhemies! Tässä oli nyt kysymys lähinnä tästä voimassaoloajasta. — Kiitos.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Viljanen.

15.12 Heidi Viljanen sd: Arvoisa puhemies! Kiitos ministeri Sarkkiselle erittäin hyvästä ja tiivistetystä esityksestä. Kuten tiedämme, tällä esityksellä on eduskuntakäsittelyssä varsin kiire. Tällä hetkellä meillä tartuntatautipäivärahan käyttö on noussut erittäin nopeasti. Vuonna 2021 tartuntatautipäivärahaa maksettiin 127 000 ihmiselle, ja tällä hetkellä tartunnansaajien määrä meillä on noussut viikkotasolla 15-kertaiseksi.

On tärkeää, että turvataan niiden henkilöiden toimeentulo, joilla ei ole tätä karanteeni-aikaa eristyspäästöä, jonka saamisessa kestää tällä hetkellä aivan kohtuuttoman pitkiä aikoja. Tartuntamäärät ovat suuria, kuten sanoin, ja ruuhkaa on aiheutunut terveydenhuoltoon, eikä karanteenimääräyksiä ole pystytty viiveettä tekemään. On ihan selvää, että ihmiset ovat sekä koronan takia itsessään että tämän toimeentulohaasteen myötä entistä kohtuuttomammassa taloudellisessa tilanteessa. Tärkeä uudistus on se, että muukin lääkäri kuin tartuntatautilääkäri voi tämän päätöksen tehdä, aivan kuten tässä on tuotu esiin. Järkevää on myös se, että tätä kahden kuukauden takautuvaa hakuaikaa pidennetään nyt kuudella kuukaudella.

Oikeastaan voidaan todeta, että tämä hallituksen esitys on tässä kohtaa välttämätön ja on kiireellisesti vietävä läpi, että saadaan ihmisten arkeen toivottua helpotusta.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Laiho.

15.13 Mia Laiho kok: Arvoisa puhemies! Tämän esityksen tavoitteena on turvata niiden henkilöiden toimeentuloa, joita ei ole määrätty tartuntatautilain mukaiseen eristykseen mutta jotka jäävät palkatta pois ansiotyöstään koronatartunnan takia, kannustaa tartunnan saaneita jäämään pois työstään silloin, kun covid-infektio aiheuttaisi tartuttamisriskin muille työntekijöille, ja korvata myös työnantajalle työntekijän työstä poissaolosta aiheutuvia kustannuksia niissä tilanteissa, kun työnantaja maksaa palkkaa poissaolon ajalta. Tämän esityksen taustallahan on se, että tartuntamäärien ja altistumisten määrien ollessa suuria on ollut haasteena, että kaikkia tartunnan saaneita tai altistuneita ei käytännössä pystytä viiveettä määräämään karanteeniin tai eristettäväksi, ja koska tartuntatautipäiväraha on vaatinut tartuntatautilääkärin päätöksen, niin ymmärrettävästi tilanne on ruuhkautunut ja kohtuuton ja epäreilu sekä työnantajia että työntekijöitä kohtaan, koska siinä nämä kulut kaatuvat sitten työntekijöiden ja työnantajien niskaan.

Tein itse tästä kirjallisen kysymyksen tammikuun puolella, ja hyvä asia, että hallitus on tuonut nyt tämän esityksen, että myös muun lääkärin kirjoittama sairauslomatodistus kelpaa. Itse kysyn siinä kysymyksessä myöskin, voisiko jopa virallisen testituloksen perus-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 2/2022 vp

teella saada suoraan tätä tartuntapäivärahaa, koska tässä tulee tietenkin hankaluudeksi se, että ihmiset eivät pääse lääkäriin ja on vaikea saada sitä sairauslomatodistustakin tällä hetkellä, kun hoitojonot ovat pitkät. Ihmiset ovat tässäkin tietyllä tavalla eriarvoisessa asemassa: jos on sellainen työterveyshuolto, mihin kuuluvat myös sairausasiat eivätkä vain tämmöiset lakisääteiset terveysasiat, niin heidän tilanteensa on tietenkin parempi, mutta jos on sellaisessa työssä, missä tätä työterveyshuoltoa ei ole, niin he ovat julkisen terveydenhuollon varassa tai sitten yksityisen lääkärin varassa, ja se tietenkin taas aiheuttaa kustannuksia työntekijöille.

Tärkeä esitys kaiken kaikkiaan kuitenkin, ja kiireellisenä tämä on tarkoitus hoitaa, ja voimassaoloaika kesäkuun loppuun asti.

Tässä kun ministeri on paikalla, niin kysyisin, onko tässä nyt mietitty, millä tavalla tämä sairaslomatodistus sitten myös ihmisille varmistetaan, että heillä on oikeus myöskin se saada, kun tilanne on ruuhkautunut tuolla sosiaali- ja terveystaloudissa.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Kyllönen.

15.16 Merja Kyllönen vas: Arvoisa puhemies! Kiitokset ministerille ja ministeriölle erinomaisen hyvistä työstä. Prosessien joustavoittaminen on äärimmäisen tärkeää myöskin covid-turnauskestävyyden näkökulmasta. Palautetta on tullut paljon, ja toki testausjonot ja lääkärijonot ovat omalta osaltaan aiheuttaneet monenlaista painetta ja huolta.

Kiitos myöskin siitä viestistä, mikä tänä päivänä tuli hallituksen suunnalta, että nyt lähdetään kahdessa erässä purkamaan näitä rajoituksia myöskin laajemmin. Siinä mielessä katson, että lainsäädännön voimassaoloajat ovat varsin oikeasuhtaisia näihin prosesseihin ja siihen nähden, mitä aiotaan sitten jatkossa tehdä.

Toki on ihan selvää, että jatkotoimissa, varsinkin kun rajoituksia puretaan, meidän jokaisen oma henkilökohtainen koronaterveysturvallisuus on se, mistä pitää joka ikisen ottaa vastuuta ja mihin pitää kiinnittää huomiota, ja pitää pysyä poissa ihmisten ilmoilta — työpaikoilta, kouluista, harrasteista — silloin, jos oireita ilmenee. Sen takia toivoisinkin, että meillä täällä eduskunnassa olisi rohkeus lähettää yhteinen viesti, että siinä vaiheessa, kun näitä rajoitteita laajamittaisesti puretaan, meillä jokaisella on edelleenkin vastuu covid-19-kokonaisuuden osalta, ettei tule sitä tilannetta, että joudutaan uudelleen rajoittamaan ja sulkemaan ja purkamaan. Eli jokaisen vastuu, yhteinen vastuu: pidetään huolta itsestämme ja pidetään huolta toisistamme. — Kiitos.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Satonen poissa. — Edustaja Reijonen.

15.18 Minna Reijonen ps: Arvoisa herra puhemies! Arvoisa ministeri, haluaisin kysyä nyt tässä samalla, kun on puhetta korona-ajan sairauslomista, poissaoloista ja toimeentuloasioista: On tärkeää, että koronatilanteessa turvataan koronapotilaalle myös toimeentulo. Näitä muutoksia tehdään, ja tämä muutos on ihan hyvä, mutta tuntuuko teistä, että tiedottaminen on ollut riittävää, ja miten tämä tiedottaminen aiotaan hoitaa? Tuntuu, että tiedottaminen on joissain korona-asioissa jäänyt vähän puutteelliseksi. Kuinka aiotaan tämä tiedottaminen hoitaa asiallisesti? — Kiitos.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Risikko.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 2/2022 vp

15.19 Paula Risikko kok: Arvoisa puhemies! Haluan kiittää ministeriä tästä suhteellisen nopeasta reagoinnista siihen, kun nythän tässä meinasi käydä niin, että juuri tämä kohta olisi jäänyt tässä hoitamatta ja huomioimatta. Siitä tuli palautetta erityisesti tietysti henkilöiltä, jotka joutuvat jäämään sairaspöissaoloon, mutta erityisesti myöskin työnantajilta, koska työnantajat olisivat tulleet todella vaikeaan tilanteeseen, siihen, että olisi jääty pois ja heillä olisi kuitenkin palkanmaksu jatkunut mutta mitään ei olisi tullut tilalle. Tämä on mielestäni erinomaisen tärkeää, te olette huomionut työnantajia erinomaisen hyvin. Kiitos siitä.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Niemi.

15.20 Veijo Niemi ps: Arvoisa herra puhemies! Lyhyesti kysyisin ministeriltä: Jos tulee sellainen niin sanottu pitkittynyt korona ja tämä sairaus jatkuu yli tämän kesäkuun rajapäivämäärän, niin onko silloin sitten mahdollista edelleen saada tätä päiväraha? Ja koskeeko tämä myöskin lukuisia yksinyrittäjiä, jos heille tulee näitä sairastumisia? — Kiitos.

Puhemies Matti Vanhanen: Ministeri Sarkkinen.

15.20 Sosiaali- ja terveysministeri Hanna Sarkkinen: Arvoisa puhemies! Todella, lähdimme nopeasti liikkeelle tämän esityksen valmistelussa, kun viestejä alkoi tulemaan sieltä työelämästä, että näitä päätöksiä ei saa ja se estää tartuntatautipäivärahan saamisen. Erityisesti monet pienet ja keskiuuret yrittäjät ovat kokeneet tämän tilanteen taloudellisesti hyvin raskaaksi, ja lähdimme sitten kolmikantaisesti asiaa valmistelevaan.

Kiitos kolmikantaiseen valmisteluun osallistuneille ja kiitoksia tietysti erityisesti virkamiehille, että saatiin esitys sitten nopeasti tammikuun aikana valmisteltua ja kirjoitettua ja nyt tänne tuotua. Luotan siihen kyllä, että eduskunnassa on halua ja kykyä myös lain nopeaan läpiviemiseen.

Tarkoitus on todella helpottaa näiden yritysten maksutaakkaa ja sitten toisaalta helpottaa painetta, mikä kohdistuu tartuntatautilääkäreihin ja heidän työtaakkaansa, sekä turvata ihmisten toimeentuloa ja mahdollisuutta olla työstä pois silloin, jos koronatartunta kohdalle osuu.

Tästä voimassaolosta: Tosiaan, hallitus on tänään linjannut rajoitusten asteittaisesta purkamisesta lähiviikkoina, mutta meillä kellään ei varmaankaan ole kristallipalloa — me emme tiedä, mikä on koronatilanne ensi kesänä tai ensi syksynä. Tämän lain voimassaolo on nyt linjassa muiden sairausvakuutuslain koronapoikkeusten voimassaolon kanssa eli 30.6. saakka, joten on perusteltua, että nämä kaikki sairausvakuutuslain koronapoikkeukset ovat voimassa siihen samaan päivämäärään asti. Ja tietysti tässä sitten ennen sen päivämäärän tuloa arvioidaan, onko tarvetta antaa jatkoa joidenkin tai kaikkien poikkeusten osalta riippuen tautitilanteesta ja riippuen yhteiskunnallisesta tilanteesta.

Toivon, että tämä hakuajan pidennys tuo toivottavasti helpotusta tilanteisiin, joissa palvelut saattavat olla ruuhkautuneita. Mutta tiedostan kyllä, että tässä on monenlaisia pullonkauloja tällä hetkellä meidän terveydenhuoltojärjestelmässä, jotka saattavat myös näitä haakemisia vaikeuttaa.

Sitten tästä tiedottamisesta: Tietysti olen yrittänyt omalta osaltani poliittisesti tiedottaa asiasta, ja ministeriö myös, mutta tietenkään se ei aina välttämättä kaikkia saavuta. Toki eduskuntakin voi sitten omalta osaltaan sitä tietoa viedä kysyjille, ja tietysti Kela ja viran-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 2/2022 vp

omaiset ovat avainasemassa myös tiedottamisessa, ja esimerkiksi työmarkkinajärjestöt voivat tiedottaa omia jäseniään.

Sitten näistä pitkittyneistä, jos tämmöisistä long covid -tilanteista puhutaan: Silloin kyse ei ole enää tartuntatautipäivärahasta, joka turvaa sitä tartuttavan jakson toimeentuloa ja sitä, että voidaan olla pois töistä silloin, kun se tauti on tartuttavimmillaan. Eli jos on kyse pitkittyneestä koronaoireilusta ja siitä, ettei pystytä sen takia olemaan töissä, niin se on sitten tavallaan näiden tavallisten sairauspoissaolojärjestelmien ja -tukien varassa oleva kysymys. — Kiitos.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Myllykoski.

15.23 Jari Myllykoski vas: Arvoisa puhemies! Ministeri oikeastaan vastasikin jo ajattelemaani kysymysluonteiseen toteamukseen, että eikö ole hyvä, että nyt on kaikki saman päivämäärän takana, jolloin hallitus voi sitten tarvittaessa tuoda esityksiä sen koko paketin kanssa eduskunnalle käsiteltäväksi ja sitä kautta taas saattaa voimaan sen mahdollisen tautitilanteen mukaiseksi hoitamiseksi.

Tuossa edustaja Laiho kyllä oikein toi esille tuon työterveyshuoltojen määrittelemän tilanteen, eli siellähän on asiantuntemusta: jos työterveyshuollossa on tehty henkilötasoinen arvio siitä, minkälaisiin työtehtäviin henkilö on kulloinkin soveltuva, niin siinä saattaisi olla kyllä hyvä lähtökohta sille, että lääkäri tuntee työntekijän työn ja hän pystyy samalla arvioimaan pelkän testin tuloksella, minkälaisiin töihin tämä on kykenevä. Meillä on paljon käytäntöjä erilaisista osasairauslomista ja nollatapaturmista ja niin edelleen, eli kyllä valmiuksia varmasti monelta osin on.

Mutta vielä, kun edustaja Niemi kysyi, mitä jos tauti sitten pitkittyy: Uskoisin, että tässä ei kuitenkaan tule sellaista probleemaa, sillä niin kuin ministeri kuvasi, silloin ollaan tavallaan sen sairauspäivärahan oikeuden piirissä jo eli siinä ei sitten tulisi näitä työnantajan omavastuuaikoja. Näin olettaisin, että voisi olla. Katkeaako se sitten juuri siihen ja lähdetäänkö sitä niin kuin uutena sairautena pitämään, niin uskoisin, että kyllä se on niin, että omavastuuaika on sitten työnantajien osuudelta jo kulunut ja oltaisiin niin sanotusti Kelan osuuksilla. — Kiitos.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin sosiaali- ja terveysvaliokuntaan.